

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ
JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl: 5, Cilt: 5, Sayı: 1

Mart -2024

MAKALE BİLGİLERİ

CUMHURİYET HALK PARTİSİ TEFTİŞ RAPORLARINDA ZONGULDAK(1938-1940)

ZONGULDAK IN REPUBLICAN PEOPLE'S PARTY INSPECTION REPORTS (1938-1940)

YAZAR

Sedat AKDENİZ

Doktora Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih
Anabilim Dalı

sedatakdeniz89@gmail.com,

ORCID: 0000-0001-9922-6939

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 02.02.2024

Makale Kabul Tarihi: 20.02.2024

Sayfa Aralığı: 47-80

ÖZET

Cumhuriyet Halk Partisi, 1923 yılında Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunun devamı olarak kurulan önce Halk Fırkası, cumhuriyetin ilanı sonrasında Cumhuriyet Halk Fırkası, 1935 yılında da Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır. Parti içi denetimi sağlamak amacıyla müfettişlik kurumu oluşturulmuş, ülke belli bölgelere ayrılmış ve her bölge için müfettişler atanmıştır. Müfettişlerden teftiş bölgeleri ile alakalı olarak yılda en az iki defa Genel sekreterliğe raporlar sunması istenmiştir. Bu raporlarda, parti teşkilatlarının durumu, vatandaşlar ile teşkilat üyeleri arasındaki muhabbet, vatandaşların devlete ve partiye bağlı olup olmadıkları, vatandaşların sıkıntıları, bölge insanının ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması gibi birçok konuda bilgi vermesi istenmiştir. Parti müfettişlerine kongrelere başkanlık edebileceği, hatta teftiş bölgesinde partinin en yetkili üyesi olduğu belirtilmiştir. Bu raporlar genel sekreterliğe gönderilmiş ve sıkıntılı konular çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Cumhuriyet Halk Partisi Kars milletvekili Şerafettin Karacan tarafından hazırlanan teftiş raporları ışığında, Zonguldak Vilayeti, bağlı kazalar, parti teşkilatları, idare heyeti üyeleri hakkında ve Zonguldak ve bağlı kazaların sorunlar bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Zonguldak, Cumhuriyet Halk Partisi, Teftiş Raporu.

ABSTRACT

Since the Republican People's Party was founded in 1923 as a continuation of the Anatolia and Rumelia Defense of Rights Group, it was first named the People's Party, after the declaration of the republic it was named the Republican People's Party, and in 1935 it was named the Republican People's Party. In order to ensure internal party control, an inspectorate institution was established, the country was divided into certain regions and inspectors were appointed for each region. Inspectors were asked to submit reports to the General Secretariat regarding their inspection areas at least twice a year. In these reports, they were asked to provide information on many issues such as the situation of the party organizations, the conversation between citizens and organization members, whether the citizens are loyal to the state and the party, the problems of the citizens, and the needs of the people of the region. It was stated to party inspectors that he could preside over congresses and was even the most authorized member of the party in the inspection area. These reports were sent to the general secretariat and troublesome issues were tried to be resolved. The purpose of this study is to provide information about Zonguldak Province, affiliated districts, party organizations, board members and the

problems of Zonguldak and affiliated districts, in the light of the inspection reports prepared by Republican People's Party Kars deputy Şerafettin Karacan.

Keywords: Zonguldak, Republican People's Party, Inspection Report.

GİRİŞ

Meclisteki Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu, 8 Nisan 1923 tarihinde açıkladığı 9 maddelik seçim beyannamesinde memleket için yapılacakları ve Halk Fırkasına dönüşeceği belirtilmiştir (Gürcan, 1999, s.70). Bunun neticesinde 9 Eylülde 1923'te Halk Fırkası kurulmuştur. 11 Eylül 1923'te de Halk Fırkası Nizamnamesi ile parti tüzüğü ve programı oluşturulmuştur. 8 Nisandaki 9 maddelik beyannamede parti programı olarak kabul edilmiştir (Ökte, 2019, s.56). Mustafa Kemal(Atatürk) genel başkanlığa (Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü: 1995, 1995, s.3), Recep Bey(Peker) genel sekreterliğe getirilmiştir (Şentürk, 2015, s.2). 1923 nizamnamesinin 82.maddeinde teftiş ile ilgili, memleketin teftiş bölgelerine ayrılacağı ifade edilmiştir (Şahin, 2016, s.81-82). Cumhuriyetin ilanı sonrasında, 10 Kasım 1924 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası ismini almıştır. 1935 yılında Fırka'nın ismi bu defa Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır (Akdeniz, 2023, s.141). Parti müfettişliği kavramı, Türkiye'de ilk defa İttihat ve Terakki Partisi nizamnamesinde yer almıştır. Cumhuriyet Halk Partisi de, bir denetim aracı olarak bunu parti nizamnamesine konmuştur. CHP'nin 1923 yılı parti nizamnamesinde ülke bölgelere ayrılmış, her teftiş bölgesine o bölgede yer alan bir ilin ismi verilmiştir. 1925 yılında ülke 14 bölgeye ayrılmış, her bölgeye bir müfettiş tayin edilmiştir (Alpaslan-Aydın, 2015, s.365; Bal, 2013, s.372). CHP'nin 1927 parti nizamnamesinde müfettişlik ile ilgili olarak, her bölgede bir müfettiş bulunacağı, ayrıca buldukları bölgede partinin en yetkili temsilcisi olacakları, hatta bölgelerindeki vilayet veya kaza kongrelerini dahi feshedebilecek yetkiye sahip oldukları belirtilmiştir. 1927 nizamnamesinde müfettişlerle ilgili olarak, bu kişilerin görevlerinin umumi heyet tarafından tespit edileceği de ayrıca belirtilmiştir (CHP 1927 Nizamnamesi, 1927, s.16-18).

1931 yılında da parti müfettişliği terkedilmiş ve ihtiyaç duyulması halinde görev yapabilecek olan müfettişlik usulüne geçilmiştir (Ural-Turp, 2021, s.194). 1931 yılı parti nizamnamesinde teftiş ile görevlendirilecek kişilerin Umumi İdare Heyeti görevlendirileceği gibi, milletvekilleri veya parti mensubu kişilerin de görev yapabileceği belirtilmiştir (CHP 1931 Niazamnamesi, 1931, s.10; Mayak, 2007a, s.166). 1931 nizamnamesinde bir teftiş raporu hazırlanmış, bu raporda teftiş ile görevlendirilen kişilerin dikkat etmesi gereken noktalar üzerinde durulmuştur (Mayak, 2007b, s.192). Halkevleri ve taşra teşkilatlarının teftişinde yaşanan sorunlar nedeniyle,

parti müfettişliği kurumu 1935 yılında tekrar aktif hale getirilmiştir (Karayaman, 2017, s.463). 2 Haziran 1935'te teftiş ile görevlendirilen vekiller için teftiş bölgeleri ve teftiş yürütme planı hazırlanmıştır. Buna göre; 23 vilayeti içine alan 7 bölge oluşturulmuştur (Çetin, 2015, s.1). 1935 yılı parti nizamnamesinde halkevleri ve parti teşkilatı teftişinde Genel Başkanlık tarafından belirlenen kişilerin yanı sıra milletvekillerinin de teftiş ile görevlendirilebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca teftiş zamanlarının genel sekreterlik tarafından belirleneceği belirtilmiştir (CHP 1935 Tüzüğü, 1935, s.13). Cumhuriyet Halk Partisi, 1936 yılı itibariyle 50 vilayet, 342 kaza, 1800 bucak ve sayısı 25941'i ocak ile teşkilatlanmasını arttırmıştır. Bu dönemde ülke nüfusunun yaklaşık %8'i partiye kayıtlıydı (Gül, 2018, s.4).

1939 nizamnamesinde müfettişler, teftiş bölgesindeki teşkilatı, kazalar, nahiye ve köyler dahil olmak üzere, yılda en az 2 defa teftiş edecekti. Ayrıca meclisin tatil olduğu dönemde de 6 ay teftiş bölgelerinde kalacağı, bu sırada gerektiğinde kongrelere bile başkanlık edebileceği, ayrıca parti dışında gelişen herhangi bir olay veya yolsuzluk halinde genel sekreterliğe bilgi vereceği ifade edilmiştir (CHP 1939 Teftiş Talimatnamesi, 1939, s.3-5). CHP 1939 Teftiş talimatnamesinde her müfettişin bölgesinin teftiş bölgesindeki vilayetin ismi ile anılacağı, örneğin (Ankara bölgesi Müfettiş), kaza, köy ve nahiye ocaklarının teftiş edileceği, bölgedeki parti dışı teşekküller, hükümet memurları arasındaki uyumu korumaya veya geçimsizlik varsa bunu düzeltmeye çalışacağı belirtilmiştir (CHP 1939 Teftiş Talimatnamesi, 1939, s.3-5).

1 Eylül 1940 itibariyle teftiş bölgeleri 25'e çıkarılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 5-23-1, s.1). Zonguldak ise Kastamonu teftiş bölgesi içinde yer almıştır. Kastamonu'nun ve Zonguldak aynı teftiş bölgesinde yer almıştır. Kastamonu bölgesi müfettişi olarak Kars milletvekili Şerafettin Karacan görevlendirilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 5-23-1, s.2). Müfettişler 6 aylık dönemler de, yılda iki defa rapor sunmak zorundaydı. İl teşkilatları da, bağlı oldukları müfettişliğe 3 ayda bir olmak üzere raporlar sunmak zorundaydı (Üçüncü, 2019, s.35). Bu raporlar, genel sekreterlik tarafından incelenerek, işleme konulmaktaydı (Aydın, 2019, s.185). Müfettişler, faydalı olarak gördükleri bilgileri genel sekreterliğe bildireceklerdi (Şavkılı-Maviş, 2022, s.278). Parti müfettişlerinin yanı sıra, milletvekillerinin de meclisin tatil olduğu dönemlerde seçim bölgelerine gelerek, parti teşkilatının çalışmaları ve vatandaşların ihtiyaçları ile ilgili raporlar düzenlemekteydi (Kopar, 2011, s.1039). Seçim bölgelerine giden milletvekillerine parti teşkilatının ve halkevlerinin durumu, partililer arasında samimiyetin olup olmadığı, parti prensiplerinin vatandaşlara anlatmak ve bunun için konferanslar düzenlemek, kongre dileklerinin yerine getirilmesi gibi çeşitli konularda talimatlar verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0,

3-11-4, s.1). Bunların yanı sıra, özellikle tarımla uğraşan vatandaşların dertleriyle ilgilenmek, bunları yaparken de güler yüzlü bir üslup kullanma talimatı verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 3-11-4, s.2). Genel sekreterlik tarafından parti müfettişlerine gönderilen 1940 tarihli teftiş talimatnamesinde, her müfettişin teftiş bölgesini yılda iki defa ve kazalar dâhil olmak üzere teftiş etmesi (B.C.A., 490-1-0-0, 5-22-19, s.1), teftiş ile ilgili bilgileri teftişten önce genel sekreterliğe sunması talimatı verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 5-22-10, s.1).

Çalışmada, öncelikle idare heyetine üye olanlar hakkında, hem vatandaşlar arasında konuşulan, hem de müfettiş tarafından tespit edilen bilgiler dahilinde bilgi verilmeye çalışılacaktır. Ondan sonra teşkilatların hesap işleri hakkında bilgi verilecek, daha sonrasında da vilayetin ve bağlı kazaların sorunları ve dilekleri hakkında bilgi verilecektir.

1. CUMHURİYET HALK PARTİSİ ZONGULDAK VİLAYET İDARE HEYETİ

Cumhuriyet Halk Partisi Zonguldak Vilayet İdare Heyeti Reisi Akın Karauğuz'dur. Karauğuz, idare heyeti reisliğinin yanı sıra gazeteci ve matbaacıdır. Akın Karauğuz'un bu işlerini ihmal ederek kendini parti işlerine vakfettiği, bunun hizmet amacıyla değil de, yükselme ve menfaat amacıyla olduğu ifade edilmiştir. Karauğuz'un borçlu olmasının da hem siyasi hem de ticari itibarını düşürdüğü belirtilmiştir. Karauğuz'un yüksek tahsilli olmadığını belirten müfettiş, birçok yüksek tahsilli kişinin bulunduğu Zonguldak'ta bu kişinin başkanlığının çekilmemekte olduğunu ifade etmiştir. Soğuk bir kişiliğe sahip olması ve suni particiliğinin de sevilmemesinde etkili olduğunu söylemiştir. Karauğuz'un iki hatasının daha olduğunu söyleyen müfettiş, bunları şöyle ifade etmiştir:

1- Zonguldak'a başka matbaalar olmasına rağmen, partinin ve halkevlerinin işlerini kendi matbaasında yaptırdığı, partinin ve halkevinin kırtasiye malzemesini kendi matbaasında temin ettiği,

2- Zonguldak'ın tek gazetesi olan Zonguldak Gazetesi'ni birkaç ayda bir çıkarmasına rağmen, kömür şirketlerinden her yıl yüzlerce para topladığı belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.86).

Vilayet İdare Heyeti Reisi Akın Karauğuz, daha önce bahsedildiği gibi, partinin ve halkevinin kırtasiye ihtiyaçlarını kendi matbaasında karşılamakta ve nadir olarak çıkardığı gazete için vatandaşlardan para toplamaktadır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89).

Üye Ahmet Gürel ise(Halkevi reisi) çalışkan biri olarak tarif edilmiştir. Gürel, aynı zamanda eski bir öğretmendir. Halkevini iyi idare etse de, öğretmenlikten sonra ticarete atılmış, ticari hayatı borçla neticelenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.87).

Vilayet İdare Heyeti Üyelerinden Nihat Arkat, Ereğli Fransız şirketinin doktorluğunu yapmakta, bu görevi esnasında şirketin menfaatini işçi haklarından daha üstün tuttuğu, belediye başkanlığı zamanında bu şirketi himaye ve iltizam ettiği, belediye başkanlığı döneminde parti noktai nazari haricinde hareket etmiş, bu nedenle bütün belediye üyeleri istifa etmiş ve kendisi de görevinden uzaklaştırılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.87). Zonguldak Merkez Nahiye'ye bağlı Karaelmas Ocak İdare Heyeti Üyesi Avukat İhsan, başından geçmiş bir aile skandalını çok konuşulduğu ifade edilmiştir. Fakat bunun içeriği hakkında bilgi verilmemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88).

Zonguldak Belediye Meclisi hakkında bilgiler verilen raporda, belediye meclisinin kültür bakımından kuvvetli bir meclis olduğunu ifade eden müfettiş, genellikle yüksek tahsilli kişilerden oluştuğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra aralarında bazı sıkıntılar da mevcuttur. Örneğin daha önce bahsedilen Doktor Nihat Arkat, hem Zonguldak Belediye Meclisi'nde, hem de Daimi Encümen'de üyedir. Yine bu mecliste üye olan eczacı Cemal'in, daha önce tefecilik yaptığı, Avukat Ömer Lütü'nin de Zonguldak cumhuriyet savcısı iken bu görevini dürüst olarak yapmadığı söylenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.118).

Akın Karauğuz haricinde vilayet idare heyeti içerisinde parti nüfuzunu istismar eden kişilerin olmadığını ifade eden müfettiş (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89), Merkez Kaza İdare Heyeti'nden üç kişinin birden fazla görev aldığını belirtmiştir. Merkez Kaza İdare Heyeti Üyesi Faik Ertaman hem Belediye Başkanı, hem de Türk Hava Kurumunda İdare Heyeti Üyesidir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Merkez Kaza İdare Heyeti'nin diğer bir üyesi Şakir Ataman ise, hem belediye meclisinde üye, hem de Çocuk Esirgeme Kurumu Şubesi Merkez Heyeti Üyesi'dir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Yine Merkez Kaza İdare Heyetinden Celal Ertem, hem belediye meclisinde, hem de Türk Hava Kurumu Şubesi İdare Heyetinde Üyedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89).

Bunun yanı sıra, merkez kazaya bağlı ocak ve nahiyelerden de birden fazla görev alan kişiler mevcuttur. Kozlu Nahiyesi İdare Heyeti Reisi İsmail Ergener, hem ticaret odasında üye, hem de Kozlu Spor Kulübü başkanıdır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Ayrıca Karaelmas Ocağı Reisi Mehmet Yekta, hem Çocuk Esirgeme Kurumu'nda üye, hem de belediye meclisinde üyedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.90).

Vilayet Kongresi'nin 1939'da yapılmadığı için, 1938 kongresine ait evraklar üzerinde tetkik eden müfettiş, 1938 kongresinin nizamname uymayan bazı kısımlarını olduğunu belirtmiş ve şu şekilde ifade etmiştir:

1- Hesap ve bütçe işleri için iki ayrı encümen oluşturulması gerekirken, bir encümen oluşturulmuş,

2- Yeni idare heyeti ve delege seçimlerinin diğer işlerin bitiminde yapılması gerekirken, hemen encümen seçimlerinin sonrasında yapılması (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.92).

Kongre dileklerinin tamamının yerine getirmediğini ifade eden müfettiş, yapılmayanlar için bütçe imkânsızlığının öne sürüldüğünü ifade etmiştir. İdare heyetleri kongre dileklerini ilgili yerlere çok geç göndermiş, bunlar gönderildikten sonra üzerine düşülmemiştir. Kongrelerin en önemli noktasının dilekler olduğunu belirten müfettiş, bu dilekler sayesinde halkın partiye bağlılıklarının tespiti açısından çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Ocak kongrelerine gelmeyenlere niye gelmediklerini sorduğunu söyleyen müfettiş, birçok kişiden daha önceki dileklerden bir netice alamadıkları cevabını bizzat işittiğini belirtmiştir. Bu nedenle idare heyetlerinin idare heyeti seçimi sonrasında kongre dilekleri üzerinde özellikle durmaları gerektiğini söyleyen müfettiş, bunun için metotlu bir çalışma yapmaları gerektiğini ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.93).

Özetle söylemek gerekirse, Zonguldak Vilayet Kongresi 1938'de yapılmış ve vilayet kongresinin dilekleri 16 Ocak 1939'da genel sekreterliğe sunulmuştur. Fakat bu dileklerden bir sonuç alınmadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.93). Vilayet Umumi Meclisini ilgilendiren dilekler kongreden bir buçuk ay sonra yani 12 Şubat 1939'da vilayet makamına verilmiş, cevapları ise 29 Aralık 1939'da alınmış. Yani 1939 kongresinin bitiminden sonra cevap alınmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.93-94). Belediyeyi ilgilendiren dilekler kongreden 5 ay sonra, yani 1 Haziran 1939'da verilmiş, bunun cevabı da 26 Aralık 1939'da alınmıştır. Bu tabloya bakıldığında, 1938 vilayet kongresinden müspet bir netice alınamamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.94). 1938 kongresinde 6 dilek sunulmuş. Bunlardan 3 tanesi yerine getirilmiştir. Bunlardan yerine getirilmeyen dilekler ise şunlardır;

- 1- Filyos'taki parti binasının 384 liralık inşaat borcunun idare heyeti tarafından temini,
- 2- Veremle Mücadele Zonguldak Şubesinin açılması,
- 3- Vatandaşları aydınlatmak için neşriyat faaliyetlerinin kapsamlı hale getirilmesi.

İlk dileğin yapılmamasına, bütçe yetersizliğinin öne sürülmüştür. Müfettiş ise, vatandaşların ve partililerin yardımıyla yapılan bu binanın cüzi miktardaki borcunu vilayet idare heyetinin kolayca temin edilebileceğini belirtmiştir.

İkinci dilek ile meşgul olunmuş, fakat gevşek tutulduğu için bir sonuç alınamamıştır. Bu işi halkevi sosyal yardım kolu üzerine almıştır.

Üçüncü dilek ise, Zonguldak Halkevinin “Karaelmas” isimli bir dergisi vardır. Fakat bu dergi ilk sayı çıktıktan sonra bir daha çıkmamış, ikinci sayı için dönemin halkevi başkanı, şimdiki parti başkanı tarafından 200 lirası avans olmak üzere 275 lira verilmiş, yine de ikinci sayı çıkmamıştır. Ayrıca ne zaman çıkacağını da belli olmadığı ifade edilmiştir. Müfettiş, yani yayın işlerinin halk evine devretmesini tembih etmiş (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.94).

İdare heyetlerinin iç çalışmaları hakkında da bilgi veren müfettiş Karacan, Zonguldak merkezdeki ocak ve nahiye heyetleri haricinde, diğer ocak ve nahiyelerde de çalışma ve toplantı adına bir şeyin olmadığını belirtmiş, bunun sebebi olarak kendilerine ait binaların olmayışı ve alakasız aylık olarak ifade etmiştir. Toplantı yapılmaması konusunda köylerdeki teşkilatların maruz görülebileceğini söyleyen müfettiş, kaza merkezlerindeki ocak ve nahiye teşkilatlarının maruz görülemeyeceğini belirtmiştir. Küçük kasabalardan ibaret olan bu yerlerin bütün teşkilatın bir binada faaliyet yürütebilmesinin mümkün olacağını ifade etmiştir. Kaza merkezlerindeki teftişi sırasında ocak ve nahiye heyetleriyle görüşen müfettiş, bu teşkilatların kendilerine kaza idare heyeti tarafından ne bir yer gösterildiğini, ne de bir program veya defter namına bir şey verilmediğini söylemiştir. Bu şartlar altında bu ocak ve nahiyelerden çalışma veya toplantı yapmasının beklenemeyeceğini ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.95). Vilayet idare heyetiyle kaza idare heyetleri ve bazı vilayet merkezindeki bazı ocaklar arasında iletişim iyi olduğu görülmüş, fakat vilayet ile köylerdeki teşkilat arası hemen hemen kopuk bir vaziyette olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.102). Vilayet idare heyeti bir yılda 51 toplantı yapmıştır. Bir yılda sadece bir hafta toplantı yapılmamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.95).

ilayet idare heyeti tarafından hazırlanan 7 Aralık 1939 tarihli teftiş raporunda, parti teşkilatı ile hükümet münasebetlerinin iyi olduğu, fakat Bartın ve Devrek kazalarında bu durumun biraz daha zayıf olduğu belirtilmiştir. Ayrıca vatandaşların da partiye karşı sempati duydukları ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.39). Yine Vilayet İdare Heyetinin 1939 tarihli raporunda kaza merkezlerinde işi bilen sekreterlerin bulundurulmasına ihtiyaç olduğu ve bu konu üzerinde durulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca kaza merkezlerindeki nahiye teşkilatlarının çalışmalarının çok yetersiz olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.40.). 1939 yılında Zonguldak parti teşkilatına kayıtlı üye sayısı 43 bin civarındadır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.109). Partide görev alan kişilerin tamamı partiye kayıtlı kişilerdir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.114).

1.1. ZONGULDAK VİLAYET İDARE HEYETİ'NİN HESAP İŞLERİ:

Vilayet idare heyetini bütçe gelirleri 31 Ocak 1940 tarihine kadar aşağıdaki şekilde oluşmuştur. 1938 yılı gelir ve bütçesi; hususi idareden 12000 lira, üye yardım paraları 500 lira, belediyenin yardımı 2000 lira ve çeşitli gelirlerden olmak üzere 3319 lira 31 kuruş olarak ifade edilmiştir. Fakat gerçekte bunun farklı olduğu göze çarpmaktadır. Müfettişe göre, gerçek gelir ve bütçe rakamları ise şu şekildedir: hususi idareden 13 bin 418 lira 5 kuruş, çeşitli gelirlerden 1900 lira 53 kuruş, belediye ve üye yardımları ise 0 olarak tespit edilmiştir. 2000 lira olarak belediyeden alınan para bütçede halkevine verilen para olarak gösterilmiş, gerçekte ise halkevine verilmemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.99).

1939 yılı bütçe ve gelir hesapları ise şu şekilde oluşmuştur: bütçede hususi idareden 11 bin 220 lira, üye yardımlarından 200 lira, belediyeden 3000 lira ve çeşitli gelirlerden ise 6519 lira 89 kuruş olarak gösterilmiştir. Fakat gerçekte ise; hususi idareden 16 bin 220 lira, belediyeden 1550 lira, çeşitli gelirlerde 2764 lira 31 kuruş ve üye yardımlarından ise hiç para alınmamıştır. Gerçekte hususi idareden alınan paranın 5000 lirası Devrek'te yapılacak halkevi binası için ahiren verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.100).

Vilayet İdare Heyeti nizamnamede bahsi geçmeyen bir kaynak bulmuştur. Bu kaynak, sinema işletmek. İdare heyeti, partinin ve halkevinin sinema salonunu bir sinema müessesesi gibi sürekli olarak işletmiştir. Bunu işletme nedeni olarak ise, hem gelir elde etmek, hem de şehrin sinema ihtiyacını karşılamak ileri sürülmüştür. Zonguldak'ta ikinci bir sinemanın olduğunu söyleyen müfettiş, asıl maksadın şehrin sinema ihtiyacını karşılamak değil, gelir elde etmek olduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.100-101). Müfettiş, bu işletmeyi kapatmalarını tavsiye ettiğini, bu tavsiye üzerine kapatıldığını belirtmiştir. Müfettiş'in Zonguldak'ta olduğu sırada Vilayet İdare Heyeti Reisi Ankara'ya gitmiş ve memlekete döndüğünde parti genel merkezi muhasebesi ile görüşüğünü, gişede bilet satmak yerine devamlı ve varlıklı müşteriler için antreye kilitli para kutuları koyarak, bu işe bağış süsü vererek işletmeye devam etme hususunda mutabık kaldıklarını ve bu usul ile sinemayı yeniden işletmeye başladıklarını ifade etmiştir. Müfettiş, bu önleme rağmen işletmenin ticari mahiyetinin maske edilemediğini ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.77). Bu işletme yüzünden;

1- Halkevinin ve partinin odacıları, gündüzleri sinemayı temizlerken, geceleri kapıda ve salon girişinde görev yaparak sinema müstahdemi vaziyetini almışlardır,

2- Sinemaya giriş çıkışlar yüzünden bina temiz tutulamamış,

3- Ayrıca sinema önünde müstahdemler ile halk arasında münakaşalar yaşanmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.101).

Hesap işleri 1 Haziran 1938 tarihinden teftiş tarihine kadar incelenmiştir. Vilayet İdare Heyetinin, vilayet hususi idaresinden çok para yardımı görmüştür. Bu paraların ufak bir kısmını daha küçük heyetlere, yani ocak ve nahiyeleri verecek yerde kendi namına kullanmış, kendisi kullanırken de israf ederek kullanmıştır. Nitekim Vilayet İdare Heyeti, 1938 yılında 49 bin 670 lira 42 kuruş elde etmiş, sene sonunda bu paranın sadece 919 lira 89 kuruşunu arttırabilmiştir. Bu paranın 4005 lira 80 kuruşunu halkevine dağıtmış, geri kalan kısmını kendisi kullanmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.105). 1939'dan 31 Ocak 1940'a kadar 21.454 lira 20 kuruş elde etmiş, mezkur tarihte 4600 lira 48 kuruş mevcut gösteren bu paradan sadece 5780 lira 92 kuruşu halkevlerine vermiş, geri kalan kısmını kendisi kullanmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.105). Bu gelirin 5000 lirası hususi idare eden parti bütçesi haricinde Devrek Halkevi binasının inşaatı için verilmiştir. Bu paranın bir kısmının harcandığı görülmektedir. Parti reisinin başkanlık süresi olan 8 Temmuz 1939 tarihinden 31 Ocak 1940'a kadar bazı masraflar ve israfa örnek olarak şunlar gösterilebilir; Meşrubat masrafları için(dondurma, şekerleme, buzlu, meşrubat ve sigara) 107 lira 50 kuruş, ziyafet, teşyi vs. için 306 lira 63 kuruş, İdare heyeti reisinin matbaasında bastırılan evraklar içi 199 lira 75 kuruş, yine idare heyeti reisinin matbaasında dan alınan kırtasiye masrafları için 51 lira 5 kuruş, reis odasının tefrişine ve boyanması için 360 lira 94 kuruş, cumhuriyet bayramı masrafları için 3343 lira 24 kuruş para ödenmiştir. Ayrıca haberleşme için ise 100 lira kadar PTT masrafı olmuştur. Bu paranın fazla olduğunu belirten müfettiş, bu para ile bütün kazaların ihtiyaçlarının büyük bir kısmının karşılanabileceğini belirtmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.105).

Kazalardaki halkevlerine gönderilen yardım paralarının doğrudan doğruya buraya gönderildiğini ifade eden müfettiş, bu paranın kazalardaki parti idare heyetleri vasıtasıyla gönderilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Keza Zonguldak Belediyesi de bütçeden 2000 lira yardım parasını doğrudan Zonguldak Halkevine göndermiştir. Emanet hesabındaki memur ve müstahdemlerin aylardır biriktirmiş olduğu ve 423 lira 3 kuruş'a ulaştığı halde maliyeye yatırılmadığı tespit edilmiştir. Parti kâtibine 15 Haziran 1935'te verilmiş olan 120 lira avansın hâlâ mahsup edilmeyerek devredip gelmekte olduğunu belirtmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.106). Parti hesabına yatırılmış olan bağış ve yardım paraları için makbuz verilmemiş, ayrıca bankadaki parti paralarını kazalardaki halk evleri veya parti teşkilatlarına gönderilen

yerlerden de makbuz getirilmemiştir. 1938 sonunda masraflar bütçeyi aşmış olduğu halde münakale yapılamamıştır. 1939 yılı masrafları da bütçedeki tahsisatı açmıştır. Mutemet nezdinde 50 liradan fazla para olmaması gerekirken, bu paradan daha fazla miktarda paranın olduğu anlaşılmıştır. Bazı masraf senetleri ise belirsizdir. Örneğin; şölen masrafı olarak verilen bir paranın hangi tarihte, ne amaçla verildiği deftere yazılmamıştır. Buna benzer olarak kongreler amacıyla verilen otomobil ücretlerinin de, kimlerin, nerelere seyahat ettiğine dair bir izahta bulunulmamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.79).

1939 bütçesinde odacı aylığı 40 lira olmak üzere bir yıl için 480 lira tahsisat konmuştur. Gerçekte ise, biri 20 lira, diğeri 10 lira olmak üzere 2 odacı kullanılmıştır. Basım işlerinde ve kırtasiye malzemeleri alımında parti başkanının sahibi olduğu Karaelmas matbaası ve matbaanın satış evi tercih edilmiştir. Hâlbuki Zonguldak'ta başka kırtasiye ve matbaalar da bulunmaktadır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.106-107).

İdare heyeti, hususi idareden aldığı yardım paralarının çok az miktarını kazalara göndermiştir. 1939 yılında hususi idareden yardım parası adı altında aldığı 11.229 lirayı, bu para gerçekte 16 bin 220 lira olarak telaffuz edilmiş, bunun sadece 5000 lirasını Devrek Halkevi için ayırmış, geri kalan kısmının tamamını kendisi kullanmıştır. 1940 mali bütçesinde yer alan, yine hususi idareden alınan 7750 liranın sadece 1000 lirası kazalara gönderilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.56).

Zonguldak Merkez Nahiye Heyeti'ne bağlı Soğuksu ve Karaelmas Semt Ocaklarının bütçe ve hesap işlerine bakan bu teşkilat, hesap işlerine dar bir sarf senedi, bir defter, bir de makbuz cildi getirdiğini ifade eden müfettiş, bu heyetin 2 Mart 1938'den beri yardım parası toplamadığını belirtmiştir. Merkez Nahiye Heyetinin tahsildarlığını yapan kişinin vefat etmesiyle, vefatından önce 28 makbuz vakasıyla tahsil etmiş olduğu 21 lira 25 kuruşun yandığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.80).

Kozlu Ocak İdare Heyeti'nin hesaplarını da inceleyen müfettiş makbuz ciltlerinin itinalı kullanıldığını söyleyen müfettiş, defterin ise eski numuneye göre olduğunu söylemiştir. Bazı makbuzlar doldurulmuş ise de, muhteviyatları tahsil edilemediğinden tekrar cilt arasına konmuştur. Bazı yapraklar boştur, ayrıca dip koçanlarından ayrılmıştır. Tahsil edilen paraların dip koçanlardaki imza yerlerinin genellikle boş olduğunu söyleyen müfettiş, sarf senetlerinin ise nizamname göre uygun olmadığını belirtmiştir. Ayrıca başkan ve muhasibin onaylarının olmadığı, imzaların da eksik olduğu görülmüştür. Bazı masraflar için asıl istihkak sahiplerinden senetler alınmayıp, muhasip kendi imzasını taşıyan kâğıtlarla tevsik etmiştir. 1938 bütçesi

toplanırken 10 lira eksik toplanmış, bu 10 lira teftiş tarihinde gelire ilave ettirilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.80).

Partinin en önemli gelir kaynaklarından olan üye yardım paraları konusunda Zonguldak teşkilatının yeterli görülmediğini ifade eden müfettiş, teşkilatın genel olarak vilayet hususi idaresinin bağışları, belediye yardımları ve kömür şirketlerinin yardımlarıyla geçinme yolunun tutulduğunu ifade etmiştir. Bu yardımların kesilmesi halinde vilayetteki teşkilatın çok zor durumda kalmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Bu yardımlar üye yardım paralarının ihmal edilmesine sebep olmuştur. Bunun ayrıca üyeleri para yardımı konusunda alışkanlık kazanmalarına engel olduğu belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.98-99).

Şerafettin Karacan tarafından hazırlanan teftiş raporunda hesap işleriyle alakalı bazı usulsüz muamelelerin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; üye yardım paralarının layıkıyla toplanmadığı, devir muamelelerinin yapılmadığı, 1939 yılı hesaplarının dönemin idare heyeti tarafından onaylanmaması ve 1940 yılı masraflarını bütçeyi aştığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.67).

1.2. ZONGULDAK VİLAYETİNİN SORUNLARI VE DİLEKLERİ

Bu dönemde Zonguldak Vilayetinin en önemli sorunlarının başında sağlık konusu gelmektedir. Bu dönemde, merkeze bağlı köylere sağlık hizmetinin götürülmesinin çok sıkıntılı bir durum olduğu ifade edilmiştir. Köylere sağlık hizmetinin gelmemesi veya ulaştırılamaması sebebiyle ağır hastalar doktorlara tedavi edilememiştir. Bu sebeple doktorların köyleri gezerek hastaları tedavi etmesi istenmiştir. Bunun yanı sıra birçok Zonguldak'ın birçok köyünde de sıtma görüldüğü ve vatandaşları çok etkilediği görülmüştür. Vatandaşların bir an önce bu hastalıklardan kurtulmaları için yardım talep etmişlerdir. Yine sağlık konusunda "Malarya" hastalığının 1938 yılında Zonguldak'ın hemen hemen her yerinde görülen bir salgın hastalık haline gelmiştir. Bunun için Zonguldak'ta bir sıtma ile mücadele teşkilatının kurulması istenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.15).

Yine Zonguldak'ta bir doğum evinin açılması arzu edilmiş, hem belediyenin hem de hususi idarenin bütçelerinin zorunlu hizmetleri bile yerine getiremediği için bu doğum evinin açılmasının zor olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.129). Zonguldak'ta bir çocuk hastanesi ve çocuk bakımevinin olmadığı göze çarpmaktadır. Bu ihtiyaç 1939 kongresinde dile getirilmiş, bütçenin el vermediği için gerçekleştirilemeyeceği ifade edilmiştir. Ayrıca merkezde belediye doktorunun olduğu gibi, sağlık teşkilatı hastanesinde bir çocuk mütehassısının olduğu ve bundan istifade edilebileceği ileri sürülmüştür (B.C.A., 490-1-0-,

722-469-1, s.130). Sağlık konusunda, fakir hastalara kolaylık sağlanması, muayene ve tedavileri ve ayrıca ilaçlarının da ücretsiz olarak verilmesi talep edilmiş, buna da elinde fakir mazbatasını olan ve fakir olduğu anlaşılan vatandaşların sağlık müesseselerinden ücretsiz olarak faydalandığı belirtilmiştir. Beycumada dispanser yapılması talep edilmiş, bunun tetkik edildiği, ayrıca CHP İdare Heyetinin teklifi ve sağlık bakanlığının mütalaası ile 1940 senesi bütçesinde kabul edildiği ifade edilmiştir. Annesiz çocuklar için bir bakımevi yapılması talep edilmiş, bunun için 1941 bütçesine 15.000 liralık bir paranın tahsis edildiği belirtilmiştir. Zonguldak'ta sağlık teşkilatı ve dispanserleri in bakımsız olduğu ileri sürülmüş, bunun için hassasiyet gösterildiği cevabı verilmiş, 1937 yılında 60 yataklı olarak bir hastane yapıldı, sonraki 2 yılda da bunun 150 yataklı bir hastane haline getirildiği getirilmesi için çalışıldığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.133). Verem hastalığı için, Zonguldak'ta veremle mücadele şubesinin bir an önce açılması istenmiştir. Buna da, halkevini sosyal yardım şubesi tarafından gerekli kanuni muamelelerin yapıldığı ve bir heyete tevdi edildiği ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.135). Her yıl tifo hastalığının önlenmesi için, belediyenin mahallelerde temizlik yapması talep edilmiş. Buna da, belediyenin bütün imkânlarıyla bunun için çalıştığı, vatandaşların çöpleri sokağa atmamaları ve kapalı kaplarda muhafaza ederek çöp sandıklarına atmaları ve belediyeye yardımcı olmaları ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.137). Sağlık konusunda belediyenin vatandaşları bilgilendirmeleri talep edilmiş. Bunun için çalışılacağı cevabı verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.137).

Zonguldak'ta sıkıntı yaşanan önemli konulardan diğerleri ise vapur saatleri, iskeleler, yollar ve aydınlatma ile ilgilidir. Bu dönemde Trabzon'dan İstanbul'a gitmek için Zonguldak'a gelen vapurların çoğu zaman dolu oldukları için yolcu almadıkları, bu nedenle özellikle kış günlerinde vapura gitmek ve geri dönmek zorunda kalan vatandaşların sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bu sıkıntıların önüne geçebilmek için vapur sefer sayılarının artırılması ve saatlerinin iyi ayarlanması talep edilmiştir. Ayrıca yeni alınan vapurlardan birinin Zonguldak'a ihdas edilmesi vatandaşların talepleri arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.9). Zonguldak'a gelen vapurların da gece geldikleri, bunun için vatandaşların sıkıntı çektikleri söylenmiş ve vapurların gündüz gelmeleri talep edilmiştir. Çünkü vatandaşların gece soğukta, yağmurda ve fırtınalı havalarda dışarıda beklemek zorunda kaldıkları, ayrıca bu durumun bir izdihama dönüştüğü ifade edilmiştir. Diğer yandan Zonguldak iskelesinin her 2 tarafına da parmaklıklar konularak muhtemel tehlikelerin önlenmesi istenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.10). Diğer yandan Zonguldak-Filyos arası tren seferlerinin birinin öğle vaktine denk

getirilmesi talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.11). Önemli bir maden bölgesi olan Zonguldak'a bağlı Kilimli Nahiyesine, bir posta ve telgraf şubesinin açılması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.11). Ayrıca kilimli istasyonunda bir bekleme salonu olmadığı, bunun için vatandaşların sıkıntı çektikleri belirtilmiştir. Bunun yanı sıra istasyonun elektriğinin de olmadığı, bu sebeple birçok eşyanın kaybolduğu, bundan dolayı da bir ambarın yapılması temenni edilmiştir. Ayrıca Filyos istasyonunun gittikçe öneminin arttığı, bu sebeple de buraya bir elektrik çekilmesi talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.12). Çamköy-Kumtarla köy yollarının karışık bir şekilde yapıldığı ve vatandaşların istifade edemediği ve kısa zamanda bozulduğu ifade edilmiştir. Bu köy yollarının 1940 yılında başlanacak köy yoları için bir fen memuru talep edilmiştir. Bu talep yerine getirilmiş ve bir fen memuru gönderilmiştir. Kozlu-Zonguldak arasındaki Camlıderesi'nde kış aylarında sel felaketinin fazlaca yaşanması sebebiyle köylülerin ve amelelerin sıkıntı çektikleri ifade edilmiş ve bunun için bir beton köprü yapılması talep edilmiştir. Fakat bütçe dolayısıyla bu talebin yerine getirilemeyeceği ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.126). İskele ve vapurlarda, özellikle vatandaşların kışın sorunlar yaşadığı, bunun için vapurların gündüz gelmesi talep edilmiş, bu konuda teşebbüslerde bulunulduğu, fakat bir netice alınamadı cevabı verilmiştir. Yine Zonguldak'ta işçiler için yatacak evler talep edilmiş, bununla karşılandığı ve yine ihtiyaca göre cevap verilebileceği ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.131-132).

Çalışmaya konu olan dönemde Zonguldak'ın önemli sorunlarından biri de eğitim konusudur. Bu dönemde vatandaşlar, hem okulsuzluktan hem de öğretmensizlikten dert yanmışlardır. Örneğin, Beycuma'da yapımı devam eden yatılı okul için, yardım yapılması talep edilmiş. Fakat bu okul için hususi bütçeden 1000 lira yardım yapıldığı söylenmiş, fazla yardımın yapılmasına imkan olmadığı cevabı verilmiştir. Ayrıca Zonguldak'a bağlı Karadere köyünde ise bütün masrafları köylü tarafından karşılanmak üzere bir okul inşaatının yapılmasına müsaade edilmesi talep edilmiş, buna da köylünün arzusu ve mali durumu dâhilinde izin verildiği, yani köylünün durumuna bağlı olduğu ifade edilmiştir. 2 yıldan beri öğretimiz öğretmensiz kalan Çomranlı Okulu için öğretmen talep edilmiş, 1940 yılı bütçesinin yetersiz olduğu sebebiyle bu dileğe olumlu bir cevap verilmemiştir. Öteyüz, Kocaali ve Hisarönü köyleri birbirine yakın olması sebebiyle, bu 3 köydeki okul da eski plana göre yapılmış olduğu için bir işe yaramadığı, Zonguldak Merkez Nahiyesinde yıllardır bir okul yapılması düşüncesinin olduğu mevcut olduğu halde bir türlü yapılamadığı ifade edilmiştir. Bunun için,

bu 3 köyün okulunun satılarak, bir okul yaptırılması talep edilmiş, fakat bu isteğe nahiye merkezinde 5 sınıflı ve 2 öğretmenliği bir okulun olduğu ileri sürülerek olumlu cevap verilmemiştir. Üzülmüş'te okul için tahsis edilen binanın tamamen okula bırakılması ve ikili öğretim sisteminin kaldırılması talep edilmiştir. Fakat Üzülmüş'te şirket tarafından inşa edilip, sonra okula bırakılan binanın üst katı sonradan şirket tarafından başka bir işe tahsis edilmiş, fakat bu kısmın da okula bırakılması için yapılan girişimler neticesiz kalmıştır. Yine Limonüstü mahallesinde bir ilkokul açılması talep edilmiş, fakat bütçe de buna yer verilmemiştir. Zonguldak merkezdeki okulların öğretmen kadrosunun genişletilmesi istenmiş, buna da öğretmen ihtiyacının olmadığı cevabı verilmiştir. Aşağıcağayır köyündeki köy okulunun yapılması için yardım yapılması talep edilmiş, fakat mali bütçenin buna el vermediği cevabı verilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.121). Kozlu'da ilkokul yapılması talep edilmiş, fakat bunun için bütçeye de yer verilmemiştir. Kumtarla köyünde öğretmen gönderilmesi talep edilmiş, bu da cevapsız kalmıştır (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.121). Bazı okullarda da çocuklar için oyun alanlarının olmadığı, ayrıca kalorifer sistemlerinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.6). Sanayinin önemli merkezlerinden olan Zonguldak'ta birçok sanatkârın yetiştiği, fakat sanat okulunun olmadığı göze çarpmaktadır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.8).

Görüldüğü gibi, Zonguldak'ın birçok köy ve kasabasında okul talebi olmamıştır. Bazı yerlerde hiç okul yokken, bazı yerlerde de öğretmen eksikliği sorun olmuştur. Fakat eğitim konusunda vatandaşların dile getirdiği sorunlar genellikle bütçe yetersizliği öne sürülerek olumlu cevap verilmemiştir.

Zonguldak sorunlarından bir diğeri de vergiler konusudur. Bu dönemde köylerden alınan salmaların(vergi) köylünün yıllık vergisi oranında dağıtılması önemli dilekler arasında yer almıştır. Diğer yandan köylerde kireç, taş, kiremit, kum ocakları açılmasının kolaylaştırılması talep edilmiştir. Bu ocakların açılması için hıfzıssıhha kanununun 271.maddesine göre Sıhhat Vekâletinden izin alabilmek için bir doktor raporu, diğer taraftan da orman kanununun ilgili maddesi gereğince orman genel müdürlünden bir orman memuru raporunun gerekli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca iki memurunda o mahalle tetkikler yapması, onların vereceği raporların da Sıhhat Vekâleti ve Orman Genel Müdürlüğünden geçmesi ve vilayet idare heyeti tarafından ruhsat verilmesi ile mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Bunun dışında yapılabilecek bir şey olmadığı belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.127). Mahkemelerde 50 liraya kadar olan davaların harçtan istisna tutulması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.3).

Havalisinde tiftik cinsi keçinin üremesinin uygun olmayacağı, bunun için kıl keçesi türü hayvanlardan alınan vergilerin azaltılması talep edilmiştir. Yine bu dönemde Zonguldak köylerinde birçok arazi ihtilafı çıktığı görülmüş, bu ihtilafların ortadan kaldırılması önemli dilekler arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.4).

Zonguldak'ta önemli sorunlardan biri de plansızlık konusudur. Bu sorun için Zonguldak Kasaba merkezinin imarı için Hollandalı Valderverge şirketine 5000 liraya bir ihale yapıldığı ve bunun için şirket mümessilleri davet edilerek tetkikler yapıldığı ifade edilmiştir. Zonguldak ve bağlı ocak ve nahiyelerin önemli sorunlarından biri de aydınlatma sorunudur. Vilayete bağlı Kilimli nahiyesinde aydınlatma sorunu olduğu, bu aydınlatma sorunu için daha 2 sene önce teşebbüs edilmiştir. Fakat bu sorun bir türlü çözüme kavuşturulmamıştır (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.131-132).

Bir kömür merkezi olan Zonguldak'ta, yakacak kömür bulmakta zorlanıldığını, hatta satış bedelinin de fazla olduğu görülmüştür. Bu sebeple kömür satışlarının belli bir fiyat üzerinden satılması ve bazı noktalarda kömür satış depolarının bulunması talep edilmiştir. Özellikle kok kömürü satışının kolaylaştırılması ve vatandaşlara kolaylıkla ulaştırılması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.9). Ziraat aletlerinin tamiri için gerekli kerestenin köylünün istediği yerden kesilebilmesi de önemli istekler arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.14).

Vilayet bağlı bazı ocakların sorunlarının başında bozuk yollar bulunmaktadır. Örneğin Karaelmas Ocağında birçok yolun bozuk olduğu görülmüştür. Bu konuda dert yanan vatandaşlar bozuk yolların yapılmasını istemişlerdir. Ayrıca Mezarlıkların şehir içerisinden kaldırılmasını talep etmişlerdir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.137). Soğuksu ocağında da sorunlar genellikle belediyeyi ilgilendiren konulardan oluşmuştur. Örneğin pazar yerinin dere kenarında olduğu belirtilmiş ve bunun kaldırılması talep edilmiş. Ayrıca Soğuksu deresinin temizlettirilmesi ve denize akan kanalın sağlık şartlarına uygun bir şekilde tamiri edilmesi önemli sorunlar arasında yer almıştır. Diğer yandan pazar mahallinde satılan gıdaların kontrolünün sıkı bir denetime tabi tutulmadığı belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.138). Diğer bir sorun da sebze fiyatları ile ilgilidir. Vatandaşlar sebze fiyatlarının yüksek olduğundan dert yanmışlardır. Ayrıca Soğuksu mahallesindeki sokak lambalarına sigorta konulmadığı için kaçakların olduğu, bunun da ölümlere sebebiyet verildiği ifade edilmiş (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.139). Kozlu ocağının içme ve kullanma suyu ihtiyacı, mahalle yollarının kirli olduğu, bazı yerlerde kaldırımların olmadığı, elektrik tesisatının bozuk olduğu,

ayrıca Kozlu’da kanalizasyon olmadığı ifade edilmiş, vatandaşların içme suyunu kuyulardan temin etmesi sebebiyle tifo ve sıtma gibi hastalıkların vatandaşlara büyük sıkıntılar yaşadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.140).

2. BARTIN KAZASI

Bartın Kazası İdare Heyeti Üyeleri hakkında da bilgi veren müfettiş, üyelerden Lütfi Balık’ın babasının servetini suiistimal ettiği için evlatlıktan reddedildiğini, sözüne itimat edilmeyen ve zayıf karakterli biri olarak ifade etmiştir B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.87). Bartın Kazası Merkez Nahiye İdare Heyeti Üyesi Rıza ise, Kaza İdare Heyetinde ücretli kâtip iken, para işlerinde yolsuzluğu tespit edilmiş ve kâtiplik ile ilişkisi kesilmiştir. Bu kişi askere gittiği için yedeklerden birisi alınarak nahiye idare heyeti ile alakasının kesileceği ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88). Bartın Kazası Demirciler Mahallesi Ocağı Üyesi Mustafa Köruşığı isimli kişinin zorba zihniyete sahip olduğu; Hasan Kadı Nahiye Reisi Şahin Ulusoy’un da nifakçı bir olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89).

Bartın Kaza İdare Reisinin duruma hâkim olduğunu söyleyen müfettiş, ileriki dönemlerde 1-2 kişinin bu uyumlu havayı bozabileceğini belirtmiş, fakat bu kişilerin kimler olduğu hakkında bilgi vermemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.91). Bartın Belediye Meclisi hakkında da kısa bir bilgi veren müfettiş, üyelerinin büyük bir kısmının görevlerinin ehli olmadığı kanaatinin mevcut olduğu söylenmiştir. Kendileriyle görüşen müfettiş, kendisinde de aynı intibanın hâsıl olduğunu belirtmiştir. Hatta içlerinde morfincilik ve eroincilikten mahkûm olan bir kişinin bile olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.118). Vilayet İdare Heyetinin 7 Aralık 1939 tarihli teftiş raporunda, idare heyeti üyeleri arasında ahenk olduğu ifade edilmiş, fakat üyelerden Saim Kahrmanoğlu’nun idare heyetine karşı tavır aldığı belirtilmiş (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.33).

Kaza heyetinin iç çalışma hakkında bilgi veren müfettiş, hem eski idare heyetin, hem de yeni idare heyetin toplantılarını düzenli olarak yaptıklarını belirtmiştir. Yeni heyet, 25 Aralık 1939’da göreve başlamış, göreve başlamasından 7 Şubat 1940’a kadar 14 toplantı yapmıştır. Fakat kaza merkezindeki ocak ve nahiye heyetler hiç toplantı yapmamışlardır. Yeni idare heyeti eski heyetten muntazam bir devir alamadığı için kayıtları düzenlemekle meşgul oldukları için ocak ve nahiye teşkilatları ile ilgilenmediklerini belirtmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.96). Bartın Kazası’ndaki üye kayıtlarının düzenli olmadığını belirten müfettiş, mahalle ocakları kongrelerine mahalle halkının gelişigüzel davet edildiğini söylemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.92). Bartın’a bağlı Amasra Nahiye İdare Heyeti ise son bir yıl içerisinde 29

toplantı yapmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.96). Eski heyetin üye sayısını arttırma konusundaki çalışmaları yetersiz görülmüştür. Yeni heyet ise ilk iş olarak bu konu ile ilgili olarak işe başlamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.98).

Kazanın yardım paraları meselesinde aşırıya kaçtığı görülmüştür. Kaza merkezi hariç olmak üzere köylerde 18 yaşından büyük bütün erkek ve kadınlardan kişi başı yılda 10 kuruş alınmıştır. Vatandaşlar bunu bir vergi gibi addetmiş ve verilen bu paralara “*kafa parası*”, parti tahsildarlarına ise “*kafa parası tahsildarı*” diye isim koymuştur. Müfettiş, maksadının dışına çıkan bu durumun bir an önce durdurulması gerektiği belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.99). Vilayet idare heyeti ise, 1939 yılında ilk altı aylık raporunda, Bartın’ın para işlerinin iyi olduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.111). Bartın’a bağlı Amasra’da da idare heyeti toplantılarının az olduğu, kayıt işlerinin de başlangıç aşamasında olduğu görülmüştür. Amasra Nahiyesinin ise kendine ait bir parti binası bulunmamaktadır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.34).

2.1. BARTIN KAZA TEŞKİLATI HESAP İŞLERİ

Kazanın hesap işleri, 1938 yılında düzenlediği at yarışları gelirinden 96 lirayı zimmetine geçiren, şimdilerde ise askerde olan, ahlaki olarak zayıf biri olarak tarif edilen ücretli bir kâtime bırakılmıştır. Bu sebeple kayıtlarda ve belgelerde laubalilik görülmüştür. Özetle;

Bazı sarf senetlerinde pullar eksik olduğu, bazı masrafların deftere hakiki fasıl ve maddelerine ait sütunlara yazılmadığı, bazı masrafların sadece kâtip tarafından imzalanmış ve onaylanmış olduğu, alınan eşyaların nerelerden alındığı ve satıcıların imzalaması gereken evraklar imzalatılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca müstahdem aylıklarından kesilmesi gereken vergiler uzun süre kesilmemiştir. Bunun cezalarıyla birlikte ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu vergi kesintileri dolayısıyla 225 kuruşluk bir para, emanet iradına kaydedilecek yerde, 1 lira olarak varidat sütununa kaydedilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.108).

1938’den 1939’a kadar 3 lira 63 kuruş devir gösterilmiştir. Müfettiş tarafından yapılan hesaba göre, bu paranın 11 lira 84 kuruş olması gerekmektedir. Bazı masraflar ise bütçedeki tahsisatı aşmıştır. Örnek olarak, 1938 yılı bütçesinde 50 lira harcırah tahsisatı mevcut iken, gerçekte 109 lira 88 kuruş sarf edilmiş olduğu gibi, 1939 bütçesine 15 yıl lira aylıklı bir odacı tahsisatı konulmuş olduğu halde, toplamda 25 lira aylıklı 2 odacı istihdam edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.81). Ayrıca Ziraat Bankasında kasa tutulmuş ise de, gelirler tamamen bankaya yatırılmamış ve ödemeler çeklerle yapılmamıştır. Örneğin 1 Haziran 1938 ile 31 Aralık 1939 arasında 44.029 lira 53 kuruş gelir elde edilmiş olduğu halde, aynı süre zarfında bankaya sadece

1432 lira yatırılmıştır. Bu hesaptan mutemet nezdinde 50 liradan fazla para olduğu anlaşılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.81).

Parti, 1938 yılının temmuz ayında halkevi için bir at yarışı düzenlemiştir. Bu yarışın hesap işleri 1940'a kadar bir zabıt ile düzenlenmemiş ve toplam hasılat parti veznesine yatırılmıştır. Netice olarak toplanan paranın 96 lirasını askere giden parti sekreteri zimmetine geçirmiş, 61 lirası ise eski halkevi reisi ve muhasibi arasında dava konusu olmuştur (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.109). 1940 yılında yapılan teftişte, at yarışı hesaplarının halen muallakta olduğu belirtilmiştir. Bu işin sorumlusu olarak önceki halkevi reisi Cemal Aliş, parti katibi Rıza ve halkevi eski muhasibi Eczacı Saim gösterilmiştir. 174 liranın Cemal Aliş'te olduğu ve halen kasaya yatırılmadığı, daha önce ifade edildiği gibi 96 liranın askerde olan parti katibinde olduğu tespit edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.59).

Kazanın bazı usulsüz muameleleri müfettiş tarafında şu şekilde ifade edilmiştir; mutemette halen 50 liradan fazla para olduğu, masrafların bütçeyi aştığı, tahsilat makbuzlarındaki imza yerlerinin boş olduğu ve nahiye ve ocaklardaki hesap işlerinin neredeyse olmadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.69).

2.2. BARTIN KAZASI'NIN SORUNLARI VE DİLEKLERİ

Vilayete bağlı köy ve nahiyelerde olduğu gibi, Bartın Kazasında da öğretmeni olmayan köy okulları bulunmaktadır (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.121). Diğer bir sorun da mahkemeler ile ilgilidir. Bartın'dan Zonguldak'a kaldırılan ağır ceza mahkemesi, vatandaşların sıkıntı yaşamasına sebep olmuştur. Özellikle vatandaşlar kış mevsiminde ve masrafların fazla olması sebebiyle sıkıntı çekmişlerdir. Bartın da görülen sıkıntılardan bir diğeri de evlenme kâğıtları ile ilgilidir. Bu dönemde birçok vatandaşın bu kâğıtları bulmakta zorlandığı ve fiyatlarının fazla olduğunda şikâyet ettikleri, bu sebeple imam nikâhı kıydıkları görülmüştür (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.4). Bartın'ın sorunları arasında, nüfusa geçmeyen doğum, ölüm ve evlenmelerin de kayda geçmemesi de yer almıştır. Ayrıca Amasra'nın tam teşkilatlı bir nahiye haline getirilmesi istenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.13). Arazi tahrirleri konusunda da sıkıntı yaşadığı görülen Bartınlılar, bu dönemde yapılan arazi tahrirlerinde bazı arazilerin değerinin çok yüksek gösterildiği, buna itiraz edilmesine rağmen bir cevap alınamadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.17).

Bu dönemde Bartın'da hayvan hırsızlığının fazlaca olduğu görülmüştür. Onun için vatandaşlar, bu hırsızlara cezaların ağır bir şekilde verilmesini istemişlerdir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.2). Hayvan hırsızlığının yanı sıra vatandaşların bu dönemde Bartın köylerinde mera

bulmakta sıkıntı yaşadıkları göze çarpmaktadır. Bundan dolayı kıl keçisine bakmanın zorlaştığı ve bundan dolayı hayvan cinslerinin üretilmemesi konusuna bir çare bulunması istenmiştir. Ayrıca fakir köylülere ihtiyaçlarını karşılamak için, ziraat aletini ve evini yapmak için kereste, odunluk orman verilmesi istenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.14).

Senenin sadece 2 ayında değirmenlerin sel ile çalıştığı, bu nedenle bu 2 aylık kısa zaman için de vergi alınmamasını istemişlerdir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.4). Bu dönemde Bartın'a bağlı Amasra'da maden ocaklarının birçok maden ocağının kapalı olduğu, bir an önce faaliyete geçirilmesi önemli istekler arasında yer almıştır. Bunun yanı sıra, Bartın'ın keten ve kenevir ziraatine elverişli bulunduğu, bu sebeple kanavice ve çuval fabrikaları kurulması vatandaş dilekleri arasında yer almıştır. 1938 yılında sel nedeniyle yıkılan Bartın iskelesinin de bir an önce tamir edilmesi talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.7). Bu dönemde yol sıkıntısı çeken Bartınlılar, Kokaksu(Saltıkderesi) demiryolu hattından Bartın'a bir yol verilmesine, bunun mümkün olmaması halinde Karabük hattının barına bağlanmasını talep etmişlerdir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.11). Bartınlılar, devlet tekelinde bulunan köylü sigarası, gaz yağı ve tuz fiyatlarının yüksek olduğu Bartınlıların önemli sorunları arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.16).

Bartın kazasının önemli sorunlarında bir diğeri de bozuk olan yollardır. Bu dönemde Bartın-Arıt yolu ve Bartın-Karapınar yolunun Nafia yolları kapsamına alınması önemli dilekler arasında yer almıştır. Diğer yandan Kokaksu istasyonunu Bartın'a bağlayan yolun da bozuk olduğu ifade edilmiştir. Bozuk olan bir diğer yol ise Kuruçayıle-Amasra yolunun yoludur (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.125). Bu dönemde Bartınlıların önemli sorunlarından biri de kereste sorunudur. Vatandaşlar kereste temini noktasında sıkıntı yaşamışlar ve yetkililerden bu talebin karşılanmasını istemişlerdir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.128).

3. SAFRANBOLU KAZASI

Halkevi reisi ve eczacı olan, aynı zamanda Safranbolu Kaza İdare Heyeti Üyelerinde Hidayet Derman'ın menfi ruhlu olduğu, kaymakamlıkta da böyle bir fişin bulunduğu, fakat bu fişin hangi tarihte, kimler tarafından ve hangi delillere dayanarak düzenlendiği belli değildir. Bunun yanı sıra bu kişi hakkında 2 olaydan da bahsedildiğini söyleyen müfettiş, bu olayları şöyle sıralamıştır:

1- Atatürk'ün vefat etmesinden sonraki günlerde vatandaşların halkevi radyosunda bu hadise ile ilgili haberleri dinlerken, salonda kitap camekanına diğer kitaplardan farklı ve büyük olan

tuğralı bir kitabın cama yapışık vaziyette ve belli olacak şekilde koyulduğu, bu kitabın hidayet derman tarafından kasıtlı olarak buraya konulduğu ifade edilmiş,

2- Milli mücadele döneminde Safranbolu'ya gelen asi Geredeli Dayıoğlu'nun Safranbolu'ya dönüşünde Hüseyin Derman'ın da beraber gittiği ifade edilmiştir. Derman ise bu olayı kaymakama anlatırken zorla götürüldüğünü söylemiştir. Kaymakam da parti müfettişi Şerafettin Karacan'a böyle ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.87).

Safranbolu Belediye Meclisi hakkında da bilgi veren müfettiş, verimli bir meclis olduğunu belirtmiştir. Fakat Safranbolu Belediye Meclis Üyesi Rıfat Alpar adındaki kişinin, partinin Karabük'te ocak için kiraladığı binanın kiralarnı düzenli vermeyince ocağı icraya vermiş ve eşyaları açık artırmaya çıkartarak satmıştır. Bunun particilikte büyük bir suç olduğunu ifade eden müfettiş, bu kişi hakkında gerekli muamelenin yapılmasını vilayet idare heyetine söylemiştir. Yine Safranbolu Belediye Meclisinden Üye Mehmet Turan hakkında da, daha önce tapu memuru iken görevini dürüst yapmadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.118-119).

Safranbolu Kaza İdare Heyeti'nin en önemli işlerinin Safranbolu'yu kasaba merkezinin çukur yerden yüksek bir yere, bağların bulunduğu yere çıkarmak, yani başka bir yere nakletmektir. Bu durumun Safranboluları ikiye ayırmıştır. Bu durum idare heyetine de sirayet etmiş, idare heyeti kasabanın taşınmasına yanaşmamakta, belediye başkanı ise ısrarla taşınmasını istemektedir. Bundan dolayı üyeler arasına soğukluk girmiştir. İş o kadar ilerlemiş ki, belediye başkanı yardım olarak halkevi bütçesine konulan 400 liranın 250 lirasını halk evine vermemiş, spor kulübüne vermiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.91).

1939 kaza kongreleri ve Zonguldak merkezdeki semt ocakları kongrelerine bizzat katıldığını ve kongrelere başkanlık ettiğini söyleyen müfettiş, bu kongrelerin tamamen tüzüklere uygun olarak yapıldığını ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.92). Bunun yanı sıra, Safranbolu'daki mahalle ocaklarının yıllardan beri kongre yapmadıklarını belirten müfettiş, bunun sebebi olarak kaza idare heyetinin ihmalkârlığı ve alakasızlığını göstermiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.92). Kaza idare heyeti bir yılda 44 toplantı yapmıştır. Kaza heyetinin bazı toplantılarını parti binasına uzaklığı sebebiyle idare heyeti reisinin mağazasında yaptığı öğrenilmiş fakat bunun doğru olmadığı "ihtar" edilmiştir. Kaza merkezindeki ocak ve nahiyeleri ise hiç toplantı yapmamışlardır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.96). Üye sayısını arttırma konusunda Safranbolu heyetinin zayıf olduğu görülmüştür. Çünkü en yeni üye kaydı 1 Kasım 1938 tarihlidir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.98). Üyelerde yardım parası olarak

sadece Karabük Ocağı para tahsil etmektedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.99). Bu dönemde parti işlerini iyi yürütebilecek bir sekretere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1, s.37).

3.1. SAFRANBOLU KAZASI HESAP İŞLERİ

Kazanın hesap işlerinde birçok eksiklik tespit edilmiştir. Örneğin kasa defteri hem hatalı tutulmuş hem de eksiktir. Diğer yandan banka ve avanstaki paralar defterin “metfuat” kafasındaki sütunlara yazılması gerekirken, “makbuzat” sayfasındaki sütunlarla yazılmıştır. Hesapların dürüst olduğunu belirten müfettiş, diğer hataları şöyle sıralamıştır;

- 1- Yılsonu hesapları heyet tarafından kapatılması gerekirken, ay sonu hesabı gibi başkan ve muhasip üye tarafından bağlanmış,
- 2- Ay sonlarında toplam paranın diğer aya devredilmesi gerekirken, yılsonunda olduğu gibi gelir ve masraf farkları devredilmiştir,
- 3- Defterdeki yazıların okunaksız olduğu,
- 4- Bu birkaç kalem masrafın senetleri bulunamamış, bazı senetlerde ise imza ve pul eksiklerinin olduğu,
- 5- Parti paraları Ziraat Bankasına yatırılmamış, masraflar az olduğu için “çeklerle ödeme usulü tatbik edilememiş,
- 6- Makbuzları da alan ve veren imzalarının boş olduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.109).

1938 yılı bütçesinin gelir kısmında hususi idareden 500 lira yardım, belediyeden 500 lira, toplam 1000 lira, masraf kısmında ise; 50 lira fazlasıyla 1050 lira olarak halkevine tahsis edilmiş ise de, adı geçen 2 tane 500 liralık yardım doğrudan halk evine gönderilmek üzere parti bütçesinden bir kısmı tatbik eden mahrum bırakılmıştır.

1939 bütçesinde de aynı miktarda hususi idarenin yardımı parti vasıtasıyla halkevine gönderilmiş, fakat belediye şimdiye kadar 150 lirayı halk evine vermiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.109-110).

Kozlu İdare Heyetinde bulunan boş makbuzlar da müfettiş tarafından incelenmiştir. Bunların kendisine sayılmadan teslim edildiğini söyleyen idare heyeti, bir çuval içerisinde bulduklarını, saydıktan sonra bir zabıtle tespit ve tevsik ettiklerini, tespit edilen 237 ciltten 35 tanesinin küçük parti kademelerine verildiğini söylemişlerdir. Fakat verilen ciltlere mukabil alınması iktiza eden vesikalar gösterilmemiştir. Bu meyanda Karabük Ocağını 6 cilt verildiği söylenmiştir. Müfettiş

ise Karabük'te yaptığı tepkiyi katta bunun 6 değil, 4 olduğunu tespit etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.110).

Şerafettin Karacan tarafından yapılan 1940 yılı ikinci teftişinde de ((B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.65), eski usul hatalarının devam ettiği belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.61). Usulsüz muamele olarak; defterlerin tutulmasında bazı hataların olduğu, masraf senetlerinde muhasip ve reisini onaylarının olmadığı görülmüştür (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.70).

3.2. SAFRANBOLU KAZASI'NIN SORUNLARI VE DİLEKLERİ

Deniz sanayi ve askeri bir alayın merkezi olan Safranbolu'nun, nüfusunun günden güne arttığı ve geliştiği ifade edilmiş, ayrıca Safranbolu'daki okulların her yıl verdiği mezun sayısının da fazla olduğu, bunun için kesinlikle bir ortaokul açılmasına ihtiyaçları olduğu belirtilmiştir. Ortaokul olmaması sebebiyle burada görev yapan sivil ve askeri memurların çocuklarının da eğitimsiz kalacağı, ayrıca başka yerlere gitme zorunluluğunun doğduğu ortaya çıktığı, bu sebeple 1939 yılında böyle bir okulun açılması Safranboluluların önemli istekleri arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.5). Ayrıca Safranbolu'ya bağlı Karabük'te bir ilkokul açılması, ayrıca bir ortaokulun açılması, bunun yanı sıra Davutlar, Saitler, Karaağaç ve Kızıdağ köylerinin de okullarının 2 yıldır öğretmensiz olduğu, Ovacuma okulunu için kereste, çivi masrafı ve usta masrafı olmak üzere bazı eksiklerinin olduğu ve bu eksiklerin temin edilmesi konusunda yetkililerden yardım talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.120). Nafia(Bayındırlık) işleri ile alakalı olarak Değirmenlik, Hocaoglu, Bostanbükü ve Karıt köprülerinin tamiri, Karabük-Eskipazar yolunun inşaatının tamamlanması ve vilayet yolları kapsamına alınması, Melise köprüsünü yeniden yaptırılması, Eflani-Safranbolu yolunun olanın düzenli bir hale getirilmesi, Ulus-Abdipaşa yolunu vilayet yolları kapsamına alınması ve Eltaş ve Ovacuma köprülerinin ikmali önemli sorunlar arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.124).

Diğer yandan Safranbolu'daki konargöçerler ve yörüklerin içme suyu ihtiyacı için genel bütçeden yardım yapılması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.127). Safranbolu'nun önemli dilekleri arsında Karabük'te bir eczane, bir doktor ve bir ebe ihtiyacı yer almıştır. Fakat bu dilek, Karabük belediyesinin yeni kurulduğu için, bütçenin bu isteklere yeterli olmadığı, fakat bir eczane açılması için teşebbüste bulunulacağı ifade edilmiştir. Diğer yandan bu dönemde Safranbolu köyleri için yakacak odun temin etmekte zorlandıkları görülmüştür. Bunun kolaylıkla temin edilmesi önemli dilekler arasında yer almış, yetkililer bu

sorunun çözüme kavuşturulması noktasında olumlu cevap vermişlerdir. Ayrıca köylerde yaşayan vatandaşların hayvanlarının yaylalarda otlaması için kolaylıklar sağlanması talep edilmiş, yetkililer tarafından bunun 1940 yılında da mümkün olmayacağı ifade edilmiştir. Diğer yandan köylülerin kerestelik ağaç konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Yetkililer, bunun için 1940 senesinin eylül ayında gerekli izinlerin ihtiyar heyetlerine verildiği, müracaat edenlerin bunu elde ettiği, müracaat etmeyenlere ise izin kâğıtları verilmediği belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.128).

4. DEVREK KAZASI

Devre Kazası Reisi Seyfi Tokgöz'ün parti işlerini ihmal ettiği, sürekli münasebette bulunduğu kişilerin muhit tarafından kusurlu telakki edilen kişiler olduğu, ayrıca memurlar tarafından şikayet edilen biri olduğu ifade edilmiştir. İhmalkârlığının teftişte de tezahür ettiğini söyleyen müfettiş, parti gelirlerinde yolsuzluk yaptığına dair dedikoduların bulunduğunu işittiğini, tahkikat neticesinde suiistimallerin tespit edilemediğini, fakat suç teşkil edecek kayırmaların görüldüğünü ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88).

Kaza idare Heyeti Üyesi Rıza Taşkiran'ın basit bir terzi olduğunu ve Kaza İdare Heyeti'ne layık görülmediğini ifade eden müfettiş, buna rağmen bu kişinin son kongreye kadar Devrek Halkevi başında olduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88).

Üyelerden Fuat Can'ın Kozlu'daki İtalyan kömür şirketinde amele sevk memuru olması nedeniyle milli duygularından şüphe edilen biri olarak ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88). Devrek Kazası Miskine Nahiye Reisi Yaşar Habiboğlu'nun babasının "mütegallibe" yani zorba ne olduğunu söyleyen müfettiş, Habiboğlu'nun da babasının nüfuzuna dayanarak köylüye kötü muamelede bulunduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Devrek Kaza İdare Heyeti Üyelerinden birden fazla iş alanların olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; Devrek Kaza İdare Heyeti Reisi Seyfi Tokgöz, hem Devrek Belediye Meclisinde, hem de Umumi Mecliste üyedir. Rıza Taşkiran, Çocuk Esirgeme Kurumu Devrek Şubesi İdare Heyeti Üyesi, hem de belediye meclisi üyesidir. Yine Devrek Kazasından Ahmet Albayrak, Belediye Reisi olmakla birlikte, Çocuk Esirgeme Kurumu Reisi, Spor Kulübü Reisi Ve Türk Hava Kurumu Devrek Şubesi İdare Heyeti üyesidir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.90). Müfettiş, Devrek Kaza İdare Heyeti teftiş sırasında parti reisi, halkevi reisi ve belediye reisinin münasebetlerinin samimi olmadığını belirtmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.91). Devrek Belediye Meclisi Üyeleri hakkında da kısa bir bilgi veren müfettiş, belediye meclisi üyelerinin

genelinin esnaf olduğunu ve sureti umumiye de zayıf olduklarını belirtmiştir. Fakat üyelerinin ahlaki yönden kusuru işitilmediğini ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.119).

Devrek Kaza İdare Heyeti'nin iç çalışmalarını da inceleyen müfettiş, Devrek Kaza İdare Heyeti'nin son bir yıl içerisinde 45 toplantı yaptığını, bu 45 toplantının 33 tanesinde zabıtlara "konuşulacak bir iş olmadığı için haftaya toplanmak üzere dağılmıştır" diye yazıldığını ifade etmiştir. Ayrıca kaza idare heyeti, iyi çalışmalar ortaya koymak için yukarıdan emir gelmesi gerektiğini söylemiştir. Müfettiş ise, yukarıdan emir gelmeden bir heyetin aylarca sürebilecek çalışma konuları bulabileceğini ifade etmiştir. "heyetin yukarıdaki zehabı tashih olundu". Kaza merkezlerindeki ocak ve nahiyeleri in durumu ise diğer ocak ve nahiyeleri den farksızdır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.97). Devrek Kazası parti teşkilatının üye sayısını artırma konusundaki çalışmaları yetersiz görülmüştür. Çünkü en yeni kayıt 1932 yılında yapılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.98). Ayrıca üyelere de yardım parası toplanmamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.99).

4.1. DEVREK KAZASI HESAP İŞLERİ

Devrek kazasını bütçe gelir hesapları 1939 yılından 3 Mart 1940 tarihine kadar olan bölümü incelenmiştir. Buna göre 1939 yılı bütçe gelirleri;

Vilayet idare heyetinden 500 lira, üye yardım paraları 200 lira, belediyenin yardımı 200 lira ve çeşitli gelirlerde 250 lira olarak ifade edilmiştir. Gerçekte ise sadece Vilayet İdare Heyeti'nden 500 lira alınmış, bu parada da olduğu gibi halkevine gönderilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.76). Halkevine verilen bu paranın makbuzunda halkevi muhasebecisinin mazısının olmadığı görülmüştür (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.60).

Devrek kazasının hesap işleri, öteden beri münhasıran reisler tarafından tedvir edile gelmiştir. Öyle ki, paralar reis tarafından şahsen alınmış, makbuzu reisin kendisi sadece imzalayarak vermiş, masrafları da kendi istediği şekilde yapmıştır. Masraf senetlerini ne muhasip üyeye imzalanmış, ne de kendisi imzalamıştır. Hatta onaylanmamıştır. Kasa defterindeki bağlamaları da reis kendi başına yapmıştır. Diğer hatalar ise şu şekilde ifade edilmiş;

- 1- Kasa defteri üzerinde ay sonu hesapları yapılmamış ve 1938 yılı yılsonu hesabı bile yapılmamıştır,
- 2- Eski yıllara ait birkaç yılsonu ve ay sonu hesabı da reis tarafından yapılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.110).
- 3- Bazı masraf senetlerinde pul eksiklikleri görülmüş, kaza idare heyeti gelir azlığına çare olması için 1938 ve 1939 yıllarında birer güreş ve koşu düzenlemiştir. Bunlar müfettiş

tarafından beceriksizce bulunmuş ve müsrifane bir şekilde idare edilmiştir. Bu yarışların bilançosu ise şu şekildedir:

1938 yılı güreş ve at koşusu hesap hülâsası; 1006 lira 55 kuruş gelir elde edilmiş, 914 lira 5 kuruş masraf yapılmış, masraflar düştükten 92 lira 50 kuruş kalmıştır. 1939 senesi güreş ve at koşusu hülâsası; 1360 lira 90 kuruş gelir elde edilmiş, 1341 lira 71 kuruş masraf yapılmış ve masraflar düştükten sonra sadece 19 lira 19 kuruş kalmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.111). Bu yarıştan elde edilen paranın 50 liralık bir kısmın 4 kişide kaldığı ve halen parti kasasına yatırılmadığı ifade edilmiş, fakat bu dört kişi hakkında bilgi verilmemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.60). Bu koşu ve güreşten az gelir elde edildiği gibi, bu hesapların teftiş tarihine kadar bağlanmadığı, yarıştan kalan paraların parti kasasına ve evrakında partiye tevdi edilmediği ve bir kişinin elinde bulunduğu tespit edilmiştir. Müfettiş tarafından verilen talimatla evraklar ve para partiye tevdi ettirilmiş, paralar da kasaya yatırılmıştır. Takıntı da kalan biletlerin paraları ise kaza idare heyeti tarafından takip edileceği belirtilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.60).

Bu yarışların yanı sıra Devrek Kazasında iki pürüzlü hesap daha ortaya çıkarılmıştır. Buna hesaplar şunlardır;

1- Devrek Türk Ocağı lağvedilirken, Ziraat Bankasında 718 lira 5 kuruş parası kalmıştır. Dönemin ocak idare heyeti bu parayı %2 faizle Devrek Belediyesi'ne vermiştir. Müfettiş bu paranın nereye verildiğini kayıtlardan tetkik ettirmiştir. Netice itibariyle bu belediyenin bu parayı ve faizlerini azar azar muhtelif yıl ve tarihlerde partiye ödediği anlaşılmıştır. Fakat tamamının kayıtlarını çıkaramamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.111).

2- 1936 ve 1937 yıllarında bazı köy muhtarları sayım vergisi ikramiyelerini Devrek'te bir halkevi yapılmak üzere bağışlamışlardır. Toplamda 828 lira olan ve reis Seyfi Tokgöz'e verilen bu paranın büyük bir kısmı Seyfi Tokgöz tarafından maksadı dışında kullanılmış ve 207 lira 96 kuruşluk bir kısmı ise bugüne kadar başkanın üzerinde kalmıştır. Bu paranın derhal partinin banka hesabına yatırılması ve kalan paranın tetkiki için bir heyet oluşturulmuştur. Reis, masrafların bir kısmını doğru dürüst senetler düzenlenmemiştir. Müfettiş ise suiistimale ihtimal vermediğini ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.111).

Usulsüz muameleler olarak; ay sonu hesaplarının kapatılmadığı, masrafların deftere kaydedilirken bazı küçük hatalar yapıldığı, eski heyetten kalan hesapların halen düzeltilmediği görülmüştür (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.69).

4.2. DEVREK KAZASI'NIN SORUNLARI VE DİLEKLERİ

Bu dönemde Devreklilerin önemli sorunlarının başında evlenme işlemlerinin pul vergisinden istisna tutulması (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.3) ve Çaycuma da yapılacak olan kaza teşkilatının da kısa zaman içinde kurulması isteği gelmektedir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.13). Bunların yanı sıra diğer önemli sorunlardan biri de eğitim ile alakalıdır. Bu dönemde Devrek'in bazı köylerinde okul olduğu, fakat öğretmenin olmadığı, bazı köylerde ise hiç okulun olmadığı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.121).

Devrek'in diğer sorunları ise Nafia(bayındırlık) işleri ile alakalıdır. Bu dönemde Zonguldak-Çaycuma ve Devrek-Tefen yollarının bozuk olduğu ifade edilirken, Tefen Irmağı üzerine bir köprü yapılması, Çaycuma köprüsünün beton olarak yapılması ve yol parasının ucuzlatılması önemli sorun ve isteklerdendir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.125). Ayrıca Çaycuma ve Devrek'te madencilerin ailesi için birer hastane yaptırılması talep edilmiş, bunun da 1941 bütçesinde ele alınacağı ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.134).

5. EREĞLİ KAZASI

Kaza İdare Heyeti üyeleri hakkında bilgi veren müfettiş, CHP Ereğli Kaza İdare Reisi Hakkı Gülerman'ın basit ve kültürsüz biri olduğunu, bu kişiye halk arasında "*Evvel zaman Hakkı*" denildiğini ve belediye başkanı Hakkı Cöbek'in elinde bir kukla olduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88). Ereğli Kaza İdare Heyeti Reisi Hakkı Gülerman, aynı zamanda Türk Hava Kurumu ve Umumi Meclis'te üyedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.90). Üyelerden Ahmet Cöbek, halkevi reisi ve aynı zamanda noterdir. Bu kişinin eşcinsel olduğu ifade edilmiştir. Üyelerden Dava vekili Nuri Çemenoğlu ile beraber maden ocaklarında kazaen vefat eden kişilerin ailelerine verilen tazminat paralarının takibinde bu aileleri soydukları rivayet edilmektedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s. 88). Müfettiş, bu kişilerin birinin noter, diğerinin dava vekili olarak partideki görevlerinden kuvvet aldıklarının çok açık olduğunu ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Ereğli Kaza İdare Heyeti Üyelerinden Nuri Çemenoğlu, aynı zamanda Ereğli Belediye Meclisi Üyesi ve Umumi Mecliste üyedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.90). Ereğli Kazasının Alaplı Nahiye Reisi Hüseyin Eren'in dalavereci ve şarlatan; Köşeler Nahiyesi Reisi Mustafa Şam'ın da ümmi ve sabıkalı kişiler olduğunu ifade eden müfettiş, Mustafa Şam'ın sabıkasının tahkik edilmekte olduğunu belirtmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.89). Üyelerden Fikri Cimit ise, köylünün tapu işlerini takibini tekeline almış ve avukatlık kanununa muhalif olarak köylüye istifa yazdığı için mahkum olmuştur (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.88). Yine Ereğli Kaza İdare Heyetinden

Nazmi Cimit, Ulusal Ekonomi Ve Arttırma Kurumu Ereğli Şubesi Reisi ve Belediye Meclisinde Üyedir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.90). Ereğli Belediye Meclisi üyelerinin geneli çok düşük seviyeli kişilerden oluşan bir meclis olduğunu belirten müfettiş, içlerinde millet mekteplerinden şahadetname dahi alamamış kişiler olduğunu belirtmiştir. Meclisin başında Hakkı Cöbek bulunmaktadır. Fakat kendisi hakkındaki genel kanaat hiç iyi değildir. Uzun yıllar umumi mecliste olan Hakkı Cöbek, Ereğli’de küçük bir imar nişanesi dahi ortaya koyamamış, bu kişi eski belediye başkanı olması sayesinde parti idare heyetine girebilmiş, hatta idare reisliği bile yapmış. Bu görevleri sebebiyle nüfuz sahibi olmuştur. Paralı, müteaddit görevler deruhte edebilmek için parti teşkilatında faal rol almamış, bu yerlere kendi sözünü geçirebileceği adamlarını yerleştirmiştir. Kendisine rakip olabilecek kişileri ne belediyeye ne de parti teşkilatına sokmamaya çalışmıştır. Ereğli’deki ihtilaflar bundan doğduğu ifade edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.119).

Ereğli Kaza İdare Heyeti iç çalışmalarını da inceleyen müfettiş, idare heyetinin son bir yıl içerisinde 50 toplantı yaptığını belirtmiştir. Kararlar deftere ya da defter haline getirilmek üzere makine ile hususi kayıtlara yazılmıştır. Kaza İdare Heyetinin karar defterini tetkik eden müfettiş, birçok kararın başında “*ilçemiz toplandı*” tarzında bir yazı gördüğünü, bunu manasız ve gariptediğini belirtmiştir. Katılanların isimlerinin yazılmadığını ifade eden müfettiş, bu durumun tetkiki zorlaştırdığını ifade etmiştir. Heyetin kararları genel olarak kısa, belli olmayan ve gayri sarih ifadelerle kaydedilmiş (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.97). Örneğin bazı kararlarda “*Vilayet idare heyetinin emirleri okundu*” yazdığı, üzerinde görüşüldü ve gerekli tedbirler alındı şeklinde yazılar olduğunu söyleyen müfettiş, bu kararların içeriği hakkında bilgi olmadığını ifade etmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.97).

CHP Ereğli Kaza Teşkilatı, son bir sene içerisinde sadece 2 üye kaydı yapılmıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.98). Yardım parası konusunda da, kaza merkezinde yılda 25-30 liralık bir para toplanmış, köylerde ise hiç toplanmamıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.99).

5.1. EREĞLİ KAZASI HESAP İŞLERİ:

Ereğli Kaza İdare Heyetinin bütçe gelirleri 1938’den 10 Mart 1940 tarihine kadar incelenmiştir. 1938 yılı bütçe gelirlerinde; vilayet idare heyetinden 500 lira, üye yardımlarından 300 lira, belediyeden 1200 lira ve çeşitli gelirlerden 2308 lira olarak gösterilmiştir. Gerçekte ise bu gelirler; üye yardımlarından 23 lira 40 kuruş, belediyeden 600 lira, çeşitli gelirlerden 1330 lira 48 kuruş ve vilayet idare heyetinden hiç para alınmamıştır.

1939 yılı bütçe gelirleri; Vilayet İdare Heyetinden 1000 lira, üye yardımlarından 300 lira, belediyeden 1200 lira ve çeşitli gelirlerden ise 2030 lira olarak gösterilmiştir. Gerçekte ise; Vilayet İdare Heyetinden 550 lira, üye yardımlarından 25 lira 75 kuruş, belediyeden 50 lira ve çeşitli gelirlerden 1162 lira 8 kuruş elde edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.76). Ayrıca bazı eksiklikleri tespit eden müfettiş, yılsonu hesapları sadece başkan muhasip ve sekreter tarafından imzalanmadığı, bazı masraflar yanlış fasıl ve madde sütunlarına yazıldığı, odacıya verilen aylıklardan vergi kesilmemiş ve makbuzlarındaki imza yerlerinin genellikle boş olduğunu belirtmiştir. 1938 yılında düzenlenen güreş ve koşullarda kazananlara 115 lira verilmiş, fakat para alan kişilerden ayrı ayrı senet düzenlenmesi gerekirken, “koşu ve güreşleri kazananlara 115 lira verilmiştir” diye idare heyetinin basit bir yazısıyla tevşik olunmuştur. Odacı aylığı bütçede 10 lira gösterilmiş, fakat gerçekte 20 lira verilerek bütçe dışına çıkılmış ve bu konuda bir karar ve münakale dahi yapılmamıştır. 1938 senesinden 1939 senesine ortalama 177 lira 43 kuruş vilayet idare heyetinin izniyle esas bütçeye ilave edilmesi gerekirken, bu da yapılmamış. Ayrıca paraların reiste olduğu tespit edilmiştir. Teftiş tarihinde 232 lira 21 kuruş paranın olduğu, bu paranın da hemen bankaya yatırılması ihbar olunmuştur (B.C.A., 490-1-0-0, 721-466-1, s.84). 1939 yılından kalan 166 lira 21 kuruş 1940 senesine devredilmemiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1, s.61).

5.2. EREĞLİ KAZASI'NIN SORUNLARI VE DİLEKLERİ

Bu dönemde Ereğli sorunlarının başında okul ve öğretmen ihtiyacı gelmektedir Vatandaşlar Ereğli’de vilayet hususi idaresi tarafından bir ilkokul yapılmasını talep etmiş, fakat bu okul için umumi meclis tarafından bütçeye konulmamıştır. Yine 5 sınıflı ve öğrencisi çok olan Üveyikli okuluna bir öğretmen verilmesi, ayrıca Viran, Yürük, Soğanlı, Ömerler ve Ereğli köylerine içine alacak şekilde Viran Köyüne bir öğretmen vererek, bu köylerin mahrumiyetten kurtarılması, ayrıca Deliler Köyünde de okulu olan fakat öğretmeni olmayan bir okulun buldu ve öğretmen verilmesi istenmiştir. Fakat bu istek, kadronun müsait olmadığı için karşılanmamıştır. Bunun yanı sıra Durhanlı, Ortacı ve Süleyman beyler okullarında da öğretmen olmadığı ve ifade edilmiştir. Bu istek de kadro ve bütçenin müsait olmaması sebebiyle yerine getirilmemiştir. Başviran’da yapımına başlanmış olan, fakat bitirilemeyen yatılı okul için vilayet bütçesinden 2000 lira yardım edilmesi istenmiş, bu istek de bütçenin imkân vermediği gerekçesiyle yerine getirilmemiştir (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, s.120). İlim noktasında geri kaldığı ifade edilen Ereğli için, 2 yıldan beri bir ortaokul binası tedariki için çalışıldığı ve bunun neticesinde 2 sınıf üzerinden eğitimin devam ettiği belirtilmiştir. Bu okula,

halkın rağbet ettiği ifade edilmiş ve eksikliklerin tamamlanmasıyla bu ortaokulun kültür bakanlığına bağlanması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.5).

Eğitim konusu haricinde Nafia İşlerinde de sıkıntıların yaşandığı göze çarpmaktadır. Örneğin, Zonguldak şosesinin bir an önce ikmal edilmesi talep edilmiştir. Zonguldak-Kozlu- Ereğli şosesinin Zonguldak-Ereğli arasındaki 7 km'lik kısmının tesviyesinin yapıldığı cevabı vermiştir. Ayrıca Ereğli'den Kozlu istikametine 2 kilometrelik kısmında etüdünün yapıldığı ifade edilmiştir. Bu yolun tamamının 600 bin lira gibi bir masrafı olacağı, bu paranın da vilayet bütçesi tarafından karşılanabileceği, bu işin 1941 yılı bütçesiyle yapılabileceği ifade edilmiştir. Diğer yandan Gülüş Irmağı üzerinde Kızılca geçidine bir köprü yapılması için 5000 lira talep edilmiş, fakat buna imkân olmadığı cevabı verilmiştir. Ayrıca Yaraşlı köyünden 2 köprünün olduğu, bu köprüler tamiri için 300 lira yardım yapılması talep edilmiş, bütçenin buna el vermediği için yardım yapılamamıştır (B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1, 123). Ereğli'ye 70 km uzaklıktaki Karadere ormanının bakir bir vaziyette bulunduğu, bu ormanın yıllarca Havza'nın maden direğini temin edeceği gibi, kereste ihtiyacını da karşılamada yeterli olacağı ifade edilmiştir. Bu orman için 1925 yılında bir demiryolu güzergâhı tespit edilmiş, hatta Ereğli-Karadere hattı diye başlanılmış olan bu yolun 20 kilometrelik bir yerinin tesviyesinin yapıldığı ifade edilmiştir. Havzanın kereste ve maden ihtiyacını günden güne artmakta olduğu vurgulanmış ve bu ormanın bir an önce işletilmesi istenmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.14).

Ereğli dileklerinden bir diğeri de tarım ile alakalıdır. Yaklaşık 30 yıl önce Ereğli'de çilek ziraatının başladığı, bu çilek ziraatından elde edilen gelirin vatandaşların yüzünü güldürdüğü ifade edilmiştir. Hatta bu çilek gelirinin çok fazla olduğu, bundan dolayı bu satışın korunması lüzumlu olduğu ifade edilmiştir. Bunun için bir kooperatif kurulması talep edilmiştir (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.7). Ereğli'deki sorunlardan bir diğeri de sağlıkla ilgilidir. Bu dönemde Ereğli köylerinin birçoğunda frengi hastalığı görüldüğü, hatta bu hastalığın umumi bir vaziyet aldığı ifade edilmiştir. Bunun için frengi ile mücadele teşkilatının bir an önce kurulması önemli dilekler arasında yer almıştır (B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2, s.15).

SONUÇ

1938-1940 yılları arasında, Zonguldak vilayeti parti teşkilatının hem parti işleri konusunda, yani teşkilatlanma, üye kayıt işleri, idare heyetlerinin iç çalışmaları ve mali işler konusunda yetersiz olduğu görülmektedir. Özellikle Vilayet İdare Heyeti Reisi Akın Karauğuz olmak üzere, Vilayet İdare Heyeti üyelerinden ve Kaza İdare Heyeti üyelerinden bazılarının açık bir

şekilde yolsuzluk yaptığı bizzat müfettiş tarafından ifade edilmiş ve teyit edilmiştir. Diğer bir mesele de, Zonguldak'a kazalara bağlı nahiye ve ocakların çalışmaları çok yetersiz oluşudur. Başta Vilayet İdare Heyeti olmak üzere, Zonguldak vilayetine bağlı diğer teşkilat kademelerinde de, özellikle hesap işlerinde birçok eksik olduğu görülmektedir. Kaza ve nahiyelerin birçoğunda para namına veya hesap işleri adına bir çalışma yürütülmediği göze çarpmaktadır. Hesap işleri konusunda en bariz hata ise harcamaların bütçeyi aşması ve bütçede farklı, gerçekte farklı olmasıdır. Bu dönemde parti nüfuzunu istismar edenlerin olduğu görülmüştür. Bunların başında da vilayet idare heyeti Akın Karauğuz gelmektedir.

Parti işlerinin yanı sıra, Zonguldak'ın eğitimden sağlığa, hayvancılıktan bayındırlık işlerine kadar birçok eksikliğinin olduğu görülmüştür. Bu dönemde Zonguldak'ta sağlık hizmetleri konusunda önemli eksikliklerin olduğu görülmektedir. Bunların başında köylerde sağlık hizmetlerini yetersiz olduğu, özellikle sıtma, frengi, tifo, verem ve malarya hastalığı Zonguldak'ta çok yaygındır. Özellikle veremle mücadelede yetersiz kalınmış, vatandaşlar veremle mücadele teşkilatının açılmasını özellikle istemişlerdir. Sağlık konusunda vilayete bağlı kaza, nahiye ve ocaklar, bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmesi kongre dilekleri arasında yer almıştır. Bulaşıcı hastalıklarla mücadelede geri kaldığı görülen Zonguldak'ta, hastane, dispanser ve doğum evleri konusunda da sıkıntıların olduğu görülmüştür. Vilayetin birçok yerinde hastane ve benzeri yerler konusunda eksikliklerin olduğu bariz bir şekilde vatandaşlar tarafından ifade edilmiştir. Sağlık hizmeti veren binaların yanı sıra, bu dönemde Zonguldak'ta, eczane, doktor ve ebe sayısının da az olduğu görülmüştür. Özellikle sağlık hizmetlerinin köylere ulaştırılmasında eksiklikler oldukça fazladır. Öte yandan, vatandaşların fakir olduğu, bu sebeple de sağlık hizmetlerinin ücretsiz olarak faydalanmak için taleplerinin olduğu görülmüştür. Dispanser veya sağlık hizmeti veren yerlerin de bakımsız olduğu görülmektedir. Sağlık konusunun yanı sıra Zonguldak vilayeti ve kazalarında eğitim konusunda birçok eksikliğin de olduğu göze çarpmaktadır. Vilayetin genelinde okul sayısının azlığı bariz bir şekilde belli olmaktadır. Vilayete bağlı köyler ve kazaların birçok yerinde okul olmadığı görülmektedir. Vatandaşlar bu konuyu hemen hemen her kongrede dile getirmişlerdir. Okul sayısının az olmasının yanı sıra, öğretmen eksikliğinin de bariz bir şekilde belli olduğu görülmektedir. Bazı yerlerde okul, bazı yerlerde de öğretmen eksikliğinin yanı sıra, öğretmeni veya okulu olan yerlerde de bu binaların tesisatlarının yetersiz olduğu ve bakıma muhtaç olduğu belirtilmişti. Birçok okul malzeme sıkıntısı çekmiştir, çekmektedir. Vatandaşlar, öğretmen ve

okul konularını kongre dileklerini özellikle belirtmiş, bu dileklere genellikle bütçelerin yetersiz olduğu veya okulun öğretmeninin askere gittiği cevabı verilmiştir.

Önemli eksikliklerin yaşandığı diğer bir alan da Nafia yani bayındırlık işleridir. Bu dönemde Zonguldak ve bağlı kazalar olmak üzere, vilayetin genelinde birçok yolun bozuk olduğu görülmüştür. Yolların yanı sıra, birçok yerde köprüler bakımsız kalmış, birçok yerde de köprü ihtiyacının olduğu belirtilmiştir. Bu konular da kongre dilekleri arasında yer almış, fakat bu dileklerin çoğuna bütçenin yetersiz olduğu ileri sürülerek olumlu bir cevap verilememiştir.

Bu dönemde Zonguldak vilayetinin önemli sorunlarından biri de vapur saatlerindeki düzensizliklerdir. Vapur saatlerinin az olduğu, ayrıca gece geç saatlerde geldiği görülmektedir. Gece geç saatlerde gelen vapurlar, vatandaşların özellikle kışın çok sıkıntı çekmesine sebep olmuştur. Yağmurlu havalarda sıkıntı çeken vatandaşlar, hem saatlerin ayarlanmasını, hem de sefer sayılarının artırılmasını istemiştir. Ayrıca vapur iskelesinde ışıklandırmaları da yetersiz olduğu, ayrıca bir bekleme salonunu bile olmayışı da vatandaşların sıkıntı çekmelerine sebep olmuştur. Ayrıca birçok iskelenin de bakıma muhtaç halde olduğu belirtilmiştir.

KAYNAKÇA

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

B.C.A., 490-1-0-, 722-469-1.

B.C.A., 490-1-0-0, 1581-442-1.

B.C.A., 490-1-0-0, 3-11-4.

B.C.A., 490-1-0-0, 497-2003-2.

B.C.A., 490-1-0-0, 5-22-10.

B.C.A., 490-1-0-0, 5-22-19.

B.C.A., 490-1-0-0, 5-23-1.

B.C.A., 490-1-0-0, 721-465-1.

CHF Teftiş Talimatnamesi:1939, (1939). Ankara: Ulus Basımevi.

CHP Tüzüğü: 1935. (1935) Ankara.

Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi Ve Programı: 1931, (1931). Ankara: TBMM Matbaası, 1931.

Cumhuriyet Halk Partisi 1927 Nizamnamesi, (1927). Ankara.

Cumhuriyet Halk Partisi Tüzüğü:1995, (1995). Ankara.

Akdeniz, S. (2023). "Teftiş Raporlarına Göre Cumhuriyet Halk Partisi Ankara Teşkilatının Durumu(1936-1937)", *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 12, 139-164.

- Alpaslan, E.- AYDIN, T. (2015). “CHP Parti Müfettişi Mitat Aydın’ın Teftiş Raporlarına Göre Maraş (1940-1942)”, *CTAD*, 22, 361-391
- Aydın, T. (2019). “Tek Parti Döneminde Chp’nin Taşra Örgütlerinde Güç Ve İktidar Mücadelesi: Maraşlı Kadızâde Ailesi”, *Asia Minor Studies Journal*, 7,1, 184-200.
- Bal, S. (2013). “CHP Parti Müfettişlik Raporlarının Değerlendirilmesi: Balıkesir Örneği”, *Belgi*, 2013, 6, 731-741.
- Çetin, H. (2015). *CHP Parti Müfettişlik Raporlarına Göre Tek Parti Döneminde Aydın*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi).
- Gül, E. (2018). *Cumhuriyet Halk Partisi Keskin İlçe Teşkilatı (1930-1950)*, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Şahin, G. (2016). CHP Parti Müfettişlik Raporlarına Göre Kırşehir’de Siyasi, Sosyal Ve Ekonomik Hayat(1936-1947), *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 21, 79-108.
- Gürçan, Y. (1999) *Cumhuriyet Halk Partisi(1923-1946)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü. (Yayımlanmış Doktora Tezi).
- Karayaman, M. (2017). “CHP Parti Müfettişleri Raporlarına Göre Uşak (1935-1950)”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 3, 459-496.
- Mayak, F. (2007a). “Cumhuriyet Halk Partisi’nin Konya’daki Teşkilat Yapısı Ve Faaliyetleri Hakkında Adnan Menderes’in Teftiş Raporu (1935)”, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 12, 165-192.
- Mayak, F. (2007b). “Adnan Menderes’in Teftiş Raporuna Göre Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Örgütünün Çalışmaları (1935)”, *ÇTTAD*, 6, 15, 191-219.
- Kopar, M. (2011). “CHP Teftiş Raporlarına Göre II. Dünya Savaşı Yıllarında Gaziantep”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 3, 1037-1055.
- Ökte, S. K. (2019) *Cumhuriyet Halk Partisi Vilayet/İl Kongrelerinin Parti Politikalarına Etkileri (1930-1950)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü. (Yayımlanmış Doktora Tezi).
- Şavkılı, C.-Maviş, M. (2022). “Parti Müfettişlerinin Teftiş Raporlarına Göre Chp’nin Eskişehir Teşkilatı (1940-1943)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 71, 275-298.
- Şentürk, A. (2015). “Bitlis Mebusu Muhtar Ertan’ın Teftiş Raporuna Göre Elazığ (1943)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 1-12.

Ural, S.-Turp, M. (2021). "Parti Teftiş Raporlarına göre CHP'nin Amasya Teşkilatı", *CTAD*, 17, 33, 191-216.

Üçüncü, U. (2019). "CHP Teftiş Raporlarına Göre Bitlis (1939-1945)", *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 76, 33-48.